

פרפראות

פאר

פרשת שופטים תשפ"א

רק מי שאינו

להוט לממון

ולשוחד יכול

למלוך

ולהעמיד ארץ

פרפראות פאר

רק מי שאינו להוט לממון ולשוחד יכול למלוך ולהעמיד ארץ אות ב

מפתח ענינים פרשת שופטים תשפ"א

כז, יוסף משיתא וכלי המקדש בדומה לבין הזמנים וחודש אלול בדרך המוסר של רבי חיים שמולביץ

א, שוחד שהוא חד שהנותן והמקבל נעשים לב אחד עד מתי

איתא בגמרא (כתובות ק"ה ע"ב), **כתיב** (דברים ט"ז י"ט), "לא תטה משפט וגוי ולא תקח שחד", מאי שוחד, **שהוא חד**, ע"כ, **פירש רש"י**, הנותן והמקבל נעשים לב אחד,

איתא בגמרא (שבת י" ע"א), כל דיין שדן דין אמת לאמיתו, מעלה עליו הכתוב כאילו **נעשה שותף** להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית,

כשהדיין לוקח שוחד הקב"ה נשאר אחד ללא שותף

אפשר לומר, שאם דיין מקבל שוחד ואינו דן דין אמת, אינו יכול להיות שותף להקב"ה במעשה בראשית, יוצא מזה שהקב"ה נשאר לבד ללא שותף, וזה הפירוש, מאי שוחד, **שהוא חד**, שהקב"ה אחד, ללא שותף במעשה בראשית. שוב מצאתי בספר **דרוש שמואל מנכד הסמ"ע**, אמירה זו בשם **הב"ח**, (מובא בספר גן רוה)

ב, רק מי שאינו להוט לממון ולשוחד יכול למלוך ולהעמיד ארץ

איתא בגמרא (כתובות ק"ה ע"ב), מאי **דכתיב**, (משלי כ"ט ד'), "**מלך במשפט יעמיד ארץ** ואיש תרומות יהרסנה", אם דומה **הדיין למלך** שאינו צריך לכלום, **יעמיד ארץ**, ואם דומה לכהן שמחזר על הגרנות יהרסנה, ע"כ,

א, שוחד שהוא חד שהנותן והמקבל נעשים לב אחד עד מתי
ב, רק מי שאינו להוט לממון ולשוחד יכול למלוך ולהעמיד ארץ
ג, רמז בר"ת ובגימטריא איך ידע ר' יהושע שהתינוק יורה הוראה
ד, עפ"י הירושלמי השגחה פרטית אינה לומר רק מה' היתה זאת
ה, מפי עליון לא תצא הרעות ממתי
ו, אמר רבי ישמעאל בן אלישע תיפח נפשם של מקבלי שוחד
ז, לא תטה משפט נאמר לפני לא תקח שוחד
ח, ביאור בשינוי הלשון יעזור פקחים ויעזור עיני חכמים
ט, וכי אלישע אוכל ביכורים היה ביאור בדבר הקשה בפירוש התוס'
י, תמים תהיה עם ה' אלוקיך רמז לשלימות בגימטריא
יא, לכן שינה הכתוב מנקבה לזכר כי התורה ניתנה בחמשה חלקים והשו"ע בארבע
יב, כיוצא בדבר ביארנו באברהם אבינו שלא נתרפא באבן טובה שבצאורו
יג, הלוקח שוחד אינו רואה עין בעין
יד, דבר זה רחוק מכליותי כתב הכלי יקר על העקידה
טו, שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה, מכוון להאומר שמע שמע
טז, עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ובכך נתבטל מצוות שמע ישראל
יז, בנה בית נטע כרם ארש אשה מכוון לענבי הגפן בענבי הגפן
יח, "לזוז" הוא העצם המקיים לתחיה ועיר ללא מלאך המות
יט, וילך האיש ארץ "החתים" הם אותיות המת חי
כ, במה טעה שלמה המלך ביאור המהרש"א ועוד
כא, עצם הלזז אינו נמחה ומקים האדם לתחיה
כב, עצם הלזז אינו נהנה באכילה אלא במוצאי שבת
כג, השמירה לאדם כשאינו מלוין אותו כיצד הוא בא מהרש"א
כד, השמירה אל האדם הוא ע"י הכבוד שנותנים לו מהר"ל
כה, בברכת חתנים והתקין לו ממנו בנין עדי עד ביאור בדרך המהר"ל
כו, שוחד ועגלה ערופה מקרא אחד דרשו

אפשר לומר, שע"י תשובת התינוק שהיה מרומז בו שלא יקח שחד,

כי שלשה דברים השיב ישמעאל בן אלישע לרבי יהושע בן חנניה, כששאלו "מי נתן למשיסה יעקב", השיבו ישמעאל בן אלישע ששלוש אלה הם שגרמו, ל"מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים,

הלא ה' זו ח'טאנו לו,
ולא אבו ב ד'רכיו הלוך,
ולא ש'מעו בתורתו",

ושלש אלה הם ראשי תיבות שח"ד, ומכיון ורמז לו בתשובתו שלא יקח שח"ד, ידע רבי יהושע בן חנניה שיהיה מורה הוראה ודין בישראל.

התינוק ישמעאל בן אלישע רמז בגימטריא שלא יקח שחד ומכך וודאי שיהיה מורה הוראה

התינוק ישמעאל בן אלישע השיב לרבי יהושע בן חנניה, **ולא אבו בדרכיו הלוך**, ומצאנו כי "אבו בדרכיו הלוך" הם בגימטריא מספר 312, כמספר שחד, ומכאן יש לומר כי יבא רמז לריב"ח שלא יקח שחד כשיהיה מורה הוראה ודין בישראל,

ד, עפ"י הירושלמי השגחה פרטית אינה לומר רק מה' היתה זאת

איתא בגמרא ירושלמי (הוריות פרק ג הלכה ד' דף י"ח ע"ב) מעשה בי רבי יהושע שעלה לרומי אמרו על תינוק אחד ירושלמי שהיה אדמוני עם יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו מסודרות לו תלתלים והוא עומד בקלון,

והלך רבי יהושע לבדוקו כיון שהגיע לפתחו נענה ר' יהושע ואמר לו [ישעי' מב כד] "מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים הלא ה",

נענה התינוק ואמר לו "זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו" מיד זלגו עיניו דמעות ואמר מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ שאיני זו מיכן עד שאפדנו ופדאו בממון הרבה ושילחו לארץ ישראל וקרא עליו הפסוק הזה [איכה ד ב] בני ציון היקרים וגו',

כתבו רש"י ותוס', שאינו צריך לכלום, שהוא עשיר, ואינו צריך להחניף, ולקבל שחד, ע"כ,

איתא בגמרא (שבת י" ע"א), כל דיין שדן דין אמת לאמיתו, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא **במעשה בראשית**,

לפי"ז אפשר לפרש הפסוק, מלך במשפט, שאינו לוקח שחד, **יעמיד ארץ**, פירוש, כאשר דיין דן דין אמת, בכך הוא מעמיד ארץ, שנעשה שותף להקדוש ברוך הוא **בהעמדת ארץ**, דהיינו, במעשה בראשית.

ג, רמז בר"ת ובגימטריא איך ידע ר' יהושע שהתינוק יורה הוראה

איתא בגמרא, (גיטין נ"ח ע"א) תנו רבנן, מעשה ברבי יהושע בן חנניה שהלך לכרך גדול שברומי, אמרו לו תינוק אחד יש בבית האסורים, יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים,

הלך ועמד על פתח בית האסורים, אמר, (ישעיהו מ"ב כ"ד), "מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים" ענה אותו תינוק ואמר, "הלא ה' זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמעו בתורתו",

אמר מובטחני בו שמורה הוראה בישראל, העבודה שאיני זו מכאן עד שאפדנו בכל ממון שפוסקין עליו, אמרו, לא זו משם עד שפדאו בממון הרבה, ולא היו ימים מועטין עד שהורה הוראה בישראל, **ומנו רבי ישמעאל בן אלישע**, ע"כ,

וכבר הקשו ראשונים ואחרונים, כיצד ידע רבי יהושע בן חנניה על רבי ישמעאל בן אלישע כשהיה תינוק, שיהיה מורה הוראה בישראל, וכי מפני שידע להשלים הפסוק בישיעהו, ע"י כך ידע שיהיה מורה הוראה בישראל,

ושאי סביב עיניך ב"עין יעקב" ובמפרשים החונים מסביב לעין, ותמצא דברים מתוקים מדבש,

התינוק ישמעאל בן אלישע רמז בראשי תיבות שלא יקח שחד ומכך וודאי שיהיה מורה הוראה

שעה "מפי עליון לא תצא הרעות והטוב"
אלא מאליה באה כפי מעשיהם, ע"כ "מה
יתאונן אדם חי" כי אם "גבר על חטאיו"

ו, אמר רבי ישמעאל בן אלישע תיפח נפשם של מקבלי שוחד

איתא בגמרא, (כתובות ק"ה ע"ב), ר' ישמעאל
בר אלישע אייתי ליה ההוא גברא ראשית
הגז, אמר ליה מהיכא את, אמר ליה מדוך
פלן (ממקום פלוני), ומהתם להכא לא הוה
כהן למיתבא ליה (ומשם עד כאן לא היה למי
לתת את ראשית הגז),

אמר ליה, דינא אית לי, ואמינא אגב
אורחאי אייתי ליה למר (באתי לדון בדין
תורה, ואמרתי כי בדרך אגב אביא אליך את
ראשית הגז),

אמר ליה פסילנא לך לדינא, ולא קביל
מיניה, (אני פוסל את עצמי מלדון בדין, ולא
קיבל עליו לדון)

אותיב ליה זוגא דרבנן וקדייני ליה, (הושיב
זוג רבנים שידונו אותי)

בהדי דקאזיל ואתי, אמר, אי בעי טעין הכי,
ואי בעי טעין הכי, כתב רש"י, בהדי דאזיל
ואתי – כאשר היה הולך ובא, היה לבו
לזכותו של אותו אריס, וכשראה שאין
לאריס פתחי זכיות, היה אומר בלבו, הלואי
ויטעון כך וכך ויזכה בדין,

אמר תיפח נפשם של מקבלי שוחד, ומה
אני שלא נטלתי, ואם נטלתי שלי נטלתי,
כך, (מהפך אני לזכותו של אותו אריס),

מקבלי שוחד על אחת כמה וכמה,

מבואר, עד כמה היה מאוס בעיני ר'
ישמעאל בן אלישע קבלת שחד.

ז, לא תטה משפט נאמר לפני לא תקח שוחד

כתיב (דברים ט"ז י"ט), "לא תטה משפט לא
תכיר פנים ולא תקח שחד",

יש לדייק בלשון הפסוק, שאמר, לא תטה
משפט, ורק לאחמ"כ כתב ולא תקח שחד,

בביאור מראה הפנים על הירושלמי מבעל
פני משה, חיברו מורה"ג רבי משה שמעון
מרגלית מקייזן, רבו של הגר"א, (נפטר טבת
תקמ"א) כתב לבאר, גרסת הירושלמי, "מי
נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים הלא
ה", כלומר, שהמילים הלא ה' היה בשאלה
ששאל ריב"ח,

ומשמע, ד"ז חטאנו לו" תשובה היא על
שאלת רישיה דקרא, אלא דשיעור הענין כך
היא, כי עיקר האמונה להאמין בהשגחה
האלקית, ואף אם מאמין בהשגחה אל
יאמר בלשון כי מה' היתה לו זאת, כי זה
גופו עון הוא, כי מפי עליון לא תצא הרעות,
כ"א הכל מפאת המקבלים הוא, ואף
בדברים כאלו שתאמרו מי נתן למשיסה
יעקב וישראל לבוזזים הלא ה', אף זה
חטא הוא,

ולזה סיים זו חטאנו לו, זו דייקא כלומר
אם נאמר כן, בזו ובאלו הדברים בעצמן
חטאנו לו, כ"א צריכים אנחנו לומר כי
עונותינו גרמו אלה, והיינו דקאמר הכא
רצה לבודקו ואמר לו כל רישיה דקרא מי
נתן למשיסה וגוי הלא ה', נענה התינוק
ואמר לו, זו חטאנו לו כלומר אין לנו לומר
כן, כי זו אשר נאמר חטאנו לו בזה, כ"א
אנחנו גרמנו ועונותינו הטו אלה, ולא אבו
בדרכיו הלך וגוי ולזה אמר מובטחני בו
שמורה הוראה בישראל.

ויש לכיון זה גם לפי גיי הבבלי שאמר לו ר'
יהושע עד לבוזזים, ענה התינוק ואמר רבי
אם אנחנו נאמר הלא ה', ולא נאמר שאנחנו
הגורמים בזו חטאנו לו וכו' אמר מובטחני
בו שמורה הוראות בישראל,

ה, מפי עליון לא תצא הרעות ממתי

איתא במדרש (דברים ד' ג') ראה אנכי, אמר
ר' אלעזר, משאמר הקדוש ברוך הוא הדבר
הזה בסיני, מאותה שעה (איכה ג' ל"ח) "מפי
עליון לא תצא הרעות והטוב, מה יתאונן
אדם חי גבר על חטאיו", אלא מאליה
הרעה באה על עושי הרעה, והטובה באה על
עושי הטובה,

ופירשו בו, משאמר הקדוש ברוך הוא הדבר
הזה בסיני שגלה להם שהבחירה בידם
שהרי צוה אותם עשה ולא תעשה, מאותה

כתיב (דברים ט"ז י"ט), "כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים",

כתיב (שמות כ"ג ח') "ושחד לא תקח כי השחד יעור פקחים ויסלף דברי צדיקים",

יש לבאר, שינוי הלשון שבמקום אחד אמר **חכמים**, ובמקום אחר הוא אומר **פקחים**,

לומר לך כי יש כאן גם עוורון של עיני השכל, וזהו עיני חכמים. וגם עוורון של עיני הגוף, וזהו עיני פקחים, ע"ד (שמות ד' י) מי ישום וגו' או פקח, (ע"ן מהרש"א כתובות ק"ה ע"א ד"ה בא וראה כמה סמיות עיניהן של מקבלי שוחד, ובמהר"ם שיף).

ט, וכי אלישע אוכל ביכורים היה ביאור בדבר הקשה בפירוש התוס'

איתא בגמרא (כתובות ק"ה ע"ב), **רב ענן** אייתי ליה ההוא גברא כנתא דגילדני דבי גילי (דגים קטנים),

אמר ליה מאי עבידתיך, (מה מעשיך) אמר ליה דינא אית לי, לא קביל מיניה, אמר ליה פסילנא לך לדינא (אני פוסל את עצמי מלדון בדינך),

אמר ליה, דינא דמר לא בעינא, (גם אם אינני רוצה שתדינני, לפחות) קבולי לקביל מר, (את מתנתי, הדגים) **דלא למנען מר מאקרובי בכורים**,

דתניא, (מלכים ב' ד' מ"ב) "ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלקים (אלישע) לחם בכורים עשרים לחם שעורים וכרמל בצקלונו", וכי אלישע אוכל בכורים הוה, **ופירש רש"י, והלא לא כהן היה**,

אלא לומר לך, כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו מקריב בכורים, ע"כ,

פירוש התוס' למה אין אלישע אוכל ביכורים

כתבו התוספות, (כתובות ק"ה ע"ב ד"ה וכי אלישע אוכל בכורים היה), דאין צריך לדחוק כפי' הקונטרס שמפרש **והלא לא כהן היה**,

אלא פירוש הדברים, וכי אלישע אוכל בכורים היה, והלא בשומרון היה, ואין ביכורים נאכלין חוץ לחומה, כדמוכח בריש

והדבר תמוה, כי סדר הדברים הוא, שקודם הוא לקיחת השוחד, ואח"כ בא הטיית המשפט ומלשון הכתוב **נראה**, שלקיחת השוחד הוא אחרי הטיית המשפט,

ביאור הדבר שלא נותנים שוחד למי שאינו מוכר כמטה משפט ע"י לקיחת השוחד

ויש ליישב, למה אמר הכתוב קודם "לא תטה משפט", ואח"כ אמר "לא תיקח שוחד", כי, בדרך העולם, "מי הוא פתי חסר לב" (משלי ט' ד'), אשר יסור אל השופט אשר יהיה בימים ההם לאמור לו הנה שוחד לפניך, ולא יחשוש לחייו,

אלא א"כ יודע אותו בעל דין, כי השופט ההוא, מוכן לקבל שוחד, ע"י שם שיצא לו, **בהטיית משפט בעבור** שוחד שקיבל, ואז יכול אותו בעל דין להעיז ולהציע לשופט שוחד,

לפי"ז מבואר היטיב, למה כתב **לא תטה משפט**, קודם לקיחת שוחד, דלפי דברינו, הטיית המשפט הקודם, הוא לפני לקיחת השוחד של עכשיו,

הדבר מבואר בדיוק בלשון הכתובים ושוחד לא תקח ולא תקח שוחד

הביאור שביארנו מדוייק בכתוב, כתוב אחד אומר (דברים ט"ז י"ט), **לא תקח שחד**, קודם אמר **קחה**, ואח"כ אמר **שוחד**,

וכתוב אחר אומר (שמות כ"ג ח'), **ושחד לא תקח**, קודם אמר **שוחד** ואח"כ אמר **קחה**,

עפ"י מה שביארנו הדבר מדוייק, בפרשתנו נאמר לא תטה משפט קודם ללא תיקח שוחד, ופירשנו שאם הדין לא היה ידוע כמטה משפט, לא היה מי שיציע לו שוחד, ולכן כתיב קודם **לא תיקח**, משום שהוא ידוע מהעבר כלוקח שוחד,

ובפרשת משפטים, שלא נאמר הטיית המשפט לפני לקיחת השוחד, שם נאמר **שוחד לא תיקח**, משום שאינו מדבר על מי שמוכר בלקיחת שוחד.

ח, ביאור בשינוי הלשון יעור פקחים ויעור עיני חכמים

אלו הן הלוקין (מכות י"ז ובפי' בהמה המקשה חולין ס"ח),

תוספות מביאים ראיה לפירושם מהתנא דבי אליהו

ועוד כתבו התוספות, וז"ל, והכי איתא בהדיא בסדר אליהו זוטא, (תנא דבי אליהו זוטא פרק ב') תלמידי חכמים, הם כפרה להם לישראל בכל מקומות מושבותיהם, שנאמר (ויקרא ב') "ואם תקריב מנחת בכורים לה' אביב קלוי באש גרש כרמל תקריב את מנחת בכוריד", ואומר (מלכים ב' ד' מ"ב) "ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלקים לחם בכורים" וגו', וכי אלישע אוכל ביכורים היה, והלא אין שם לא ירושלים ולא מקדש ולא מזבח ולא כהן גדול,

אלא אלישע הנביא בלבד, ותלמידיו שיושבים לפניו, אלא מכאן אמרו, כל הנזקק אל החכמים ולתלמידיהם, ומפרנס אותם מעלה עליו הכתוב כאלו מקריב בכורים, ועושה רצון אביו שבשמים, עכ"ד התוס',

איך הביאו תוס' ראיה לפירושם מדבר הסותר את פירושם

קשה מאוד, שהביאו התוס' ראיה לפירושם שפירשו, וכי אלישע אוכל בכורים הוה, משום דלא היה בירושלים,

וכל המעיין בדברי התנא דבי אליהו זוטא, יראה בלשונו ראיה לפירוש רש"י שפירש והלא לא כהן היה,

דהכי איתא בתנא דבי אליהו (תנא דבי אליהו זוטא פרק ב') **וכי אלישע כהן הוא,** ואוכל בכורים הוא וכו',

ובתוס' חסר המילים, וכי אלישע כהן הוא, והביאו ראיה לפירושם,

ביאור נאה לבאר את דברי התוס'

איתא בגמרא (כתובות ק"ו ע"א) בהמשך הגמרא שהבאנו לעיל שרב ענן לא רצה לקבל הדין תורה,

והכי איתא, רב ענן הוה רגיל אליהו דאתי גביה, דהוה מתני ליה סדר דאליהו, **כיון דעבד הכי** (שלקח מתנת הדגים בתורת ביכורים, כשאותו אדם רצה בתחילה לתת לו בתור שוחד, מהרש"א),

איסתלק, (אליהו) **יתיב** (רב ענן) בתעניתא ובעא רחמי, ואתא (אליהו), כי אתא, הוה מבעית ליה בעותי, ועבד תיבותא ויתיב קמיה, עד דאפיק ליה סידריה, והיינו דאמרי סדר דאליהו רבה (קודם שנסתלק), וסדר אליהו זוטא (לאחר שחזר), ע"כ,

אפשר לומר, דמה שהביאו התוספות דברי התנא דבי אליהו זוטא, לא כדי להביא ראיה לפירושם,

אלא לומר לך, שבכך שאליהו הנביא חזר ללמדו "התנא דבי אליהו זוטא", ושם, (באליהו זוטא) אמר לו הדרשה של כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו מקריב בכורים,

כדי לומר לו, שבשמים הסכימו על ידו שלקח המתנה כביכורים, ולפיכך חזר ללמדו, ועל זה הביאו התוס' דברי התנא דבי אליהו, ולא כדי להביא ראיה לפירושם.

י, תמים תהיה עם ה' אלוקיך רמז לשלימות בגימטריא

כתיב (דברים פרק יח פסוק יג) "תמים תהיה עם ה' אלוקיך",

איתא בזוהר הק' (חלק ג', עמודים, ז' ע"ב, פ"א ע"ב, ק"ט ע"ב, רצ"ו ע"א), דהאדם קודם שנישא הרי הוא פלגא דגופא, רק עם נישואיו הרי הוא נקרא שלם כלומר **תמים**,

איתא בגמרא (סוטה י"ז ע"א) איש ואשה צריך שיהיה שכינה ביניהם,

וכך יש לרמז, תמים תהיה, השלימות באיש ואשה, הוא רק עם ה' אלוקיך, כלומר כששכינה ביניהם,

וכך הרמז בגימטריא, תמים = 490

וכאשר תוסיף את שמותיו של הקב"ה.

שם הווי"ה וא-ד-נ-י = 91, ושם מ"ב=42, ס"ה 133

490 + 133 ס"ה 623

איש ואשה ס"ה 623

זה הרמז "תמים תהיה עם ה' אלוקיך"

יא, לכן שינה הכתוב מנקבה לזכר כי התורה ניתנה בחמשה חלקים והשו"ע בארבע

כתיב (דברים י"ז י"ח), "והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלויים" "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו"

איתא בספה"ק בשם הרה"ק מריז'ען זצוק"ל, למה פתח בלשון נקיבה והיתה עמו וסיים בלשון זכר וקרא בו כל ימי חייו ואמר רבינו מריז'ען זי"ע בדרך צחות,

דיש לתמוה למה נחלק התורה הק' לחמשה חלקים ואילו השלחן ערוך המורה להאדם איך לקיים מה שכתוב בתורה נחלק רק לארבעה חלקים

ברם יש לומר דבכוונה עשו כן ובאו לומר להאדם שיתבונן בעצמו ויהיה עיניו פקוחות על כל דרכיו ומעשיו שיהיו לשם שמים, והאדם צריך להיות בעצמו החלק החמישי של השו"ע, יען כי לא כל הזמנים שווים ולא כל הטבעיות שווים ואין כל המקומות שווים, וכמרגלא פומייהו דאינשי לומר על איש חכם ונבון "ער פארמאגט אויך דער פיפטער חלק פון שו"ע, ולעומת זה על היפיכו אומרים עס פעלט איהם דער פיפטער חלק,

וזהו הנרמז בפסוק **והיתה עמו** מוסב על התורה שזה יהיה עמו תמיד אבל שיהיה באופן ש"וקרא בו כל ימי חייו" קאי על האדם שיקרא בו בעצמו וידע איך להתנהג למעשה **כיוצא בדבר איתא**, שהאמרי אמת זצוק"ל, פירש ואש המזבח **תוקד בו** שהאש תוקד בו בכהן,

יב, כיוצא בדבר ביארנו באברהם אבינו שלא נתרפא באבן טובה שבצאורו

איתא בגמרא (בבא בתרא ט"ז ע"ב) רבי שמעון בן יוחאי אומר, אבן טובה **היתה** תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה **אותו**, מיד מתרפא, ע"כ,

כתב המהרש"א, מדוע לא נתרפא א"א באבן טובה שהיתה תלויה בצוארו, ותירץ,

לפי שיש בענין רפואת הגופות לחליים, דברים **סגוליים**, ויש רפואות **טבעיות**, ואברהם אבינו ידע בכל, גם רפואות סגוליים, וזו היא האבן טובה שהוא דבר סגוליי, ואע"ג דניתן רשות לאדם להתרפאות, **ממדת תמימות לבקש רחמי שמיא**, עכ"ל המהרש"א,

עוד יש לבאר בדרך חסידות עפ"י דיוק בלשון הגמרא שנשתנה מנקבה לזכר

בדיוק בלשון הגמרא מצינו, אבן טובה, **היתה**, (בלשון נקבה), תלויה בצוארו של אברהם אבינו, וכל חולה הרואה **אותו**, (בלשון זכר),

ולא כתוב רואה אותה, שהרי פשטות הלשון נראה שכשרואה את האבן מתרפא, והיה צ"ל **רואה אותה**, ולמה נאמר **רואה אותו**,

י"ל הכונה הרואה אותו הוא ראיית פני הצדיק

ואפשר הכוונה, שהחולה נתרפא, ע"י שראה **אותו**, **דייקא**, כלומר, שהביט בפניו של אברהם אבינו, וע"י ראיית הצדיק היה מתרפא, ואברהם אבינו שלא היה מביט בעצמו, לא נתרפא ע"י כך,

ובכך מתורץ כפתור ופרח קושיית המהרש"א, מדוע לא נתרפא א"א באבן טובה שהיתה תלויה בצוארו.

יג, הלוקח שוחד אינו רואה עין בעין

כתיב (דברים י"ט כ"א) "ולא תחוס עינדך נפש בנפש עין בעין" וגו', כתב רש"י **עין בעין**, **ממון**,

מבואר, דדיין הדן דין אמת, הרי הוא מחייב את החייב, לשלם ממון לבעל הדין, ומזכה את הזכאי מלשלם ממון, ולזה קראה תורה **עין בעין**,

אך דיין הלוקח שוחד, ואינו דן דין אמת לחייב את החייב ולזכות את הזכאי, ועוד לוקח ממון לעצמו, הרי בזה אינו מקיים

את מה שאמרה תורה "ולא תחוס עינך נפש בנפש עין בעין",

אפשר לומר, דלפיכך קראה התורה לדיני ממון, **עין בעין**, כי השוחד, מעוור עיני חכמים, פירוש, שמתעלם ואינו רואה את מה שאמרה תורה **עין בעין**.

יד, דבר זה רחוק מכליותי כתב הכלי יקר על העקידה

בספר עקידת יצחק (שער צ"ז עמוד קל"ג הוצאת עוז והדר) (בעל העקידה נפטר בשנת רנ"ד) **כתב**, יבואר שהמלחמות המפורסמות הם למוד אל המלחמות הנסתרות, כי הם היותר מסוכנות,

ואין שום ספק כי על זה הענין נשתמשה התורה האלקית בכל אשר תדבר, כי עם שחצוני דבריה המה ענינים נפלאים והכרחיים על מקבליה ידיעתה ועשייתם, **הנה לא סרה מרמוז בהם אל ענינים עמוקים וזקים נפשיים**, יהיו כתרים ועטרות בראש הדברים ההם הנגלים,

הדברים המפורסמים בה יהיו קדש והנסתרים קדש קדשים.

המלחמה בתכונות הנפש הרעות

אמנם יש מלחמה אחרת יותר נסתרת ויותר מסוכנת, והיא התקוממות **התכונות נפשיות ורוע הפעולות**, כשנאה, קנאה, התאוה, החמדה, הזדון, הכילות, האכזריות, ורכילות, ושאר הפחיתות המולדות, המתגברות באדם להרים יד במלך, **ע"כ בעקידה**,

כתב **הכלי יקר** (דברים פרק כ פסוק ג) ותדע **שבעקידה** (שער צז) ובשאר מפרשים **ראיתי שפירשו** כל המלחמות שבפרשה זו על מלחמות האדם עם יצרו ודבר זה **רחוק מכליותי** להוציא המקראות מפשוטם,

יש להבין דברי הכלי יקר (נפטר ז' אדר שע"ט) שאמר בשם **בעל העקידה**, **כל המלחמות שבפרשה זו על מלחמות האדם עם יצרו**, ודבר זה **רחוק מכליותי**, הרי **בעל העקידה** כתב כי המלחמות הכתובות בתורה, הם **מרמזים** למלחמות של האדם בתכונות הנפשיות הרעות, ולא כתב **שהכי פירושם**,

א"כ יש להבין למה כתב הכלי יקר בלשון שדברים אלו **רחוקים מכליותי**, והעקידה הוציא המקראות מפשוטם, ויש להבין,

ואולי יש לומר, לפי שכתב **הכלי יקר**, **ראיתי שפירשו** ולא ראיתי **שרמזו** ועל זה העיר הערתו.

טו, שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה, מכוון להאומר שמע שמע

איתא בגמרא, (ברכות ל"ג ע"ב, מגילה כ"ה ע"ב) האומר מודים מודים משתקין אותו, דמחזי **כשתי רשויות**, כל האומר **שמע שמע** כאומר מודים מודים דמי, דמחזי כשתי רשויות, וכו' וכו', **חברותא כלפי שמיא מי איכא**, **פירש רש"י** מנהג שנוהג אדם **בחברו** ינהג ח"ו אצל **המקום**, ולא יזהר בתפלתו. ע"כ,

כתב המהרש"א, (ברכות ל"ד ע"א, בד"ה חברותא כלפי שמיא). עיין פירש"י, ועו"ל כלפי שאמרו לעיל **דמחזי כב' רשויות** קאמר נמי הכא, **חברותא כלפי שמיא** שעושה **שיתוף וחבור** כלפי שמיא וק"ל, עכ"ל המהרש"א,

מבואר, כי אמירת **שמע שמע**, מחזי כמודה בשתי רשויות ר"ל,

ויש לבאר כדלהלן

שמ"ע הוא ר"ת "עול מלכות שמים",

שמ"ע הוא ראשי תיבות, "שאו מרום עיניכם", כמאמה"כ (ישעיה מ' כ"ו) "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה",

שמ"ע, הוא ר"ת, "מנהגו של עולם",

וכבר צווח הרמב"ן (פרשת בא, פרק י"ג פסוק ט"ז) שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו, עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו, שכלם נסים, אין בהם טבע, ומנהגו של עולם,

איתא בגמרא (פסחים דף נו עמוד א), אמרו לו בניו: שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד - כך אין בלבנו אלא אחד.

איתא בגמרא (סוטה מ"ד ע"ב), שח בין תפילה של יד לתפילה של ראש עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה,

יש להקשות, מכיוון וקרא קריאת שמע, הרי יש בידו זכות קריאת שמע, ולמה צריך לחזור מעורכי המלחמה,

ונראה לתרץ, דאיתא בגמרא (ברכות י"ד ע"ב), הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו, שקורא, וקשרתם, ולטוטפות, ואינו מקיים, מבואר, שהקורא ק"ש בתפילין הרי זו קרויה "עדות",

ומכיוון ושח בין תפילה לתפילה עבירה היא בידו, ובכך הרי מבטל העדות שבמצוות תפילין, דהוי מצוה הבאה בעבירה,

ובעדות קיימא לן עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, לפיכך ביטל גם מצוות קריאת שמע. ואין בידו זכות קריאת שמע, ולפיכך חוזר מעורכי מלחמה.

ז, בנה בית נטע כרם ארש אשה מכוון לענבי הגפן בענבי הגפן

כתיב (דברים כ"ה) "ודברו השטרים אל העם לאמר, מי האיש אשר בנה בית וגו', נטע כרם וגו', ארש אשה וגו',

איתא בגמרא (סוטה מ"ד ע"א), תנו רבנן אשר בנה, אשר נטע, אשר ארש, לימדה תורה דרך ארץ, שיבנה אדם בית, ויטע כרם, ואחר כך ישא אשה, ע"כ,

יש להבין את סדר הדברים, למה יש ליטע כרם תחילה, קודם שישא אישה,

ונראה לבאר הענין בדרך צחות

איתא בגמרא (פסחים מ"ט ע"א), תנו רבנן, לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם, וישיא בתו לתלמיד חכם, משל לענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל. ע"כ,

האשה קרויה גפן, כמ"ש (תהלים קכ"ח ג') אשתך כגפן פוריה, וכמו שדרשו במדרש (שמו"ר ט"ז ב'), עיי"ש,

יש לכוון אומרז"ל לנאמר בפרשתנו

כתיב (דברים כ"ג) "ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם",

ממה שאמר הכתוב, היום למלחמה, ולא אמר הכתוב, אתם קרבים למלחמה, בלי המילה היום, נראה ללמוד מכך, שהמלחמה היא בכל יום מחדש,

ע"ד אומרם ז"ל (קידושין דף ל עמוד ב, סוכה נ"ב ע"א) יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, שנאמר: צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו, ע"כ,

מבואר, כי המלחמה של כל יום היא מלחמת היצר,

לפי"ז יש לפרש, "שמע ישראל" אתם קרבים היום למלחמה, כלומר שבכל יום יש להלחם ביצר המבקש להמיתו, ומסיתו לומר כי שמע הוא ר"ת "מנהגו של עולם" שלטבע יש כוחות משלו ואינו רוצה שנאמר כי שמע הם ר"ת "שאו מרום עיניכם" וראו מי ברא אלה, שהוא אחדותו יתברך,

ולזאת המלחמה, על פירוש המלה שמע אתם קרבים היום ובכל יום, למלחמה על פירוש המילה שמע,

ולכן האומר שמע שמע משתקין אותו שנראה כמודה, בשאו מרום עיניכם וגם במנהגו של עולם.

טז, עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ובכך נתבטל מצוות שמע ישראל

כתיב (דברים כ"ג) "ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם אל ירך לבבכם",

איתא בגמרא (סוטה מ"ב ע"א), אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל, אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית, אי אתם נמסרין בידם, ע"כ,

שאינ למלאך המות רשות לעבור בה

כתב המהרש"א (סוטה מ"ו ע"ב ד"ה למלאך המות אין לו רשות) ואולי דיצא להם דבר זה, רמז מקרא דכתיב **וילך האיש ארץ "החתים"** ודרשו ארץ **החתים** ע"ש ארץ **החיים**, והחתים הם אותיות **המ"ת ח"י** פירוש, הראוי למות לפי שנותיו חי עדיין, והיינו שבאותה ארץ חיים לעולם, ואין מלאך המות שולט בהם,

ואדם אחר לא יוכל להציל בהם לילך לשם כדאמרינן בפי' החליל (סוכה נ"ג ע"א) בהנך עבדי שלמה רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ליה, עכ"ל המהרש"א,

איתא בגמרא (סוכה נ"ג ע"א) אמר רבי יוחנן, **רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה**, לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה.

הנהו תרתי כושאי דהוו קיימי קמי שלמה, אליחורף ואחיה בני שישא, סופרים דשלמה הוו. יומא חד חזייה למלאך המות **דהוה קא עציב**. אמר ליה, אמאי עציבת, אמר ליה, דקא בעו מינאי הני תרתי כושאי דיתבי הכא. מסרינהו לשעירים שדרינהו למחוזא דלז. כי מטו למחוזא דלז שכיבו. למחר חזיא מלאך המות **דהוה קבדח**, אמר ליה, אמאי בדיחת, - אמר ליה, באתר דבעו מינאי תמן שדרינהו. מיד פתח שלמה ואמר, **רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה**, לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה,

פירש רש"י, **לאתר דמתבעי**, למקום שנגזר עליו למות בו, משם הוא מתבקש ליטול נשמתו. **תמן מובילין יתיה**, לשם רגליו מוליכות אותו. **תרי כושאי**, על שם שהיו יפים קרי להו הכי. **אליחורף ואחיה** פסוק הוא במלכים, שהיו סופרים לשלמה.

דקא בעו מינאי, אלו מתבקשים ממני למעלה, שהגיע זמנם למות, ולא היה יכול ליטול נשמתם כיון שלא נגזר עליהם למות כי אם בשער לז. **מסרינהו** שלמה. **לשעירים** לשדים, שהוא היה מלך עליהם, כדכתיב (דברי הימים א' כ"ט) וישב שלמה על כסא ה' למלך, שמלך על העליונים ועל התחתונים. **אמטינהו למחוזא דלז** עיר שאין מלאך המות שולט בתוכה, כדאמרינן בסוטה (מ"ו ע"ב). **ערבין ביה** לשמים, משלמין ערבותן ומוליכין אותו למקום שמתבקש שם,

ואפשר לפרש כוונתם, שיטע כרם, כדי שכאשר יבוא ליקח אשה הנרמזת בענבי הגפן, יקח זאת על ידי **ענבי הגפן**, שצריך למכור כל מה שיש לו, לפיכך, יטע כרם תחילה, ויהיה לו **ענבי הגפן**, ויוכל למכור את **ענבי הגפן** וליקח בהם אשה, ובכך יקיים בעצמו, ימכור אדם וכו', ויקח **ענבי הגפן**, בענבי הגפן. כלומר, שיקנה **ענבי הגפן** ע"י **ענבי הגפן**,

וזהו אומרם ז"ל כי הסדר הוא ליטע כרם קודם שישא אשה.

יח, "לז" הוא העצם המקום לתחיה ועיר ללא מלאך המות

כתיב (דברים כ"א ז') "וענו ואמרו ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו",

איתא בגמרא (סוטה מ"ו ע"ב) כתיב, ואמרו ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו, וכי על לבנו עלתה שב"ד שופכין דמים, אלא, לא בא לידינו ופטרנוהו בלא מזונות, ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לזיה.

תניא, היה ר"מ **אומר**, כופין ללויה, ששכר הלזיה אין לה שיעור, שנאמר, (שופטים א' כ"ד) "ויראו השומרים איש יוצא מן העיר ויאמרו לו הראנו נא את מבוא העיר ועשינו עמך חסד", **וכתיב**, "ויראם את מבוא העיר",

ומה חסד עשו עמו, שכל אותה העיר הרגו לפי חרב, ואותו האיש ומשפחתו שלחו, "וילך האיש ארץ החתים ויבן עיר ויקרא שמה לז הוא שמה עד היום הזה"

תניא, היא לז **שצובעין בה תכלת**, היא לז שבא שנחריב ולא בלבלה, נבוכדנצר ולא החריבה, **ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה**, אלא זקנים שבה בזמן שדעתן קצה עליהן, יוצאין חוץ לחומה והן מתים, והלא דברים ק"ו, ומה כנעני זה, שלא דיבר בפיו ולא הלך ברגליו - גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות, מי שעושה לזיה ברגליו, על אחת כמה וכמה. ע"כ,

יט, וילך האיש ארץ "החתים" הם אותיות המת חי

כ, במה טעה שלמה המלך ביאור המהרש"א ועוד

כתב המהרש"א (ד"ה תרי כושאי דהוו קיימי), פרש"י ע"ש שהיו יפין כו' וכן אשה כושית תרגם אונקלוס איתתא שפירתא, ע"ד שקורין לסומים סגי נהור.

ומה שהזכיר כאן שהיו יפין שע"י זה טעה שלמה, שמה שהיה מלאך המות **עצב על מיתתו** לפי שהיו אנשים יפה תואר, והוא ע"ד שאמרו (ברכות ה' ע"ב) על האי שופרא דבלי בארעא, ולכך מיהר לשלחן ללזו להצילן שם,

ואלו היה יודע שלמה כוונתו שהיה על שלא היה יכולת בידו להמיתן כאן כו' כפרש"י וכדמוכח לבסוף דהווה קא בדח על מיתתן ודאי דלא היה משלחן לשם, אלא אדרבה היה מעכבן כאן כדי שלא יוכל להמיתן וק"ל, עכ"ל המהרש"א,

עוד יש לומר, עפ"י מה שכתב המהרש"א **שאדם אחר** שלא גר שם בעיר לזו, לא יוכל להינצל שם ע"י שילך לשם, אפשר לומר כי בכך היתה טעותו של שלמה המלך ששלחם ללזו, שאילו ידע שמי שלא גר שם לא יוכל להינצל, לא היה שולחם לשם,

כא, עצם הלזו אינו נמחה ומקים האדם לתחיה

כתיב (איוב פרק יד פסוק יט), "אבנים שחקו מים תשטף ספיחיה עפר ארץ ותקות אנוש האבדת",

איתא במדרש (קהלת רבה פרשה י"ב סימו ה'), **עה"כ וינאץ השקד ר' לוי אמר, זה לזו של שדרה,**

איתא במדרש (בראשית רבה פרשת בראשית פרשה כח סימן ג', ובנוסח שונה במקצת במדרש קהלת רבה פרשה י"ב סימו ה'), **כתיב** (בראשית ו' ז) **ויאמר ה' אמחה את האדם,** רבי יוחנן בשם ר"ש בן יהוצדק אמר **אפילו לזו של שדרה,** שממנו הקדוש ברוך הוא מציץ את האדם לעתיד לבוא **נמחה במבול,**

אדריאנוס שחיק עצמות שאל את רבי יהושע בן חנניא, א"ל מהיכן הקדוש ברוך הוא מציץ את האדם לעתיד לבוא, א"ל **מלזו של שדרה** א"ל מנין אתה יודע א"ל

איתיתיה לידי ואנא מודע לך, טחנו ברחים ולא נטחו, שרפו באש ולא נשרף, נתנו במים ולא נמחה, נתנו על הסדן והתחיל מכה עליו בפטיש נחלק הסדן ונבקע הפטיש ולא חסר כלום. עכ"ל המדרש,

כתב היפ"ת (מובא בעץ יוסף בראשית רבה פרשה כח סימן ג'), מקור דרשות אלו הם מהפסוק באיוב (פרק יד פסוק יט), "אבנים שחקו מים תשטף ספיחיה עפר ארץ ותקות אנוש האבדת",

וזהו לזו של שדרה, שהוא **תקות האדם לקום** בתחיית המתים, וצורך קיום לזו זה, להראות אמיתות התחיה לאנשים, שלפי הטבע היה ראוי שיפסד, אלא שהי עשה כן להורות שהגוף עודנו קיים לפני ה' ויעמוד לקץ הימין עכ"ל,

כתבו התוספות (בכורות ח' א' ד"ה תרנגולת), **מקל שקד** (ירמיה א' י"ב) מתרגם חוטרא **דלזא, עוד אמרינן** וינאץ השקד זה **לזו של שדרה** ממנה עתידים מתים להחיות לעתיד לבא **לזו תרגום של שקד** (ויקרא רבה). עכ"ל **התוספות,**

מבואר, שעצם הלזו שהוא **תקות האדם לקום** בתחיית המתים, אינו נמחה בשעה שמת האדם, כדי להחיות האדם ממנו בעת תחית המתים, אך אנשי דור המבול שאינם עומדים לתחיה (בר"ר כ"ו ו') בהם נמחה עצם הלזו, עפ"י הכתוב **ותקות אנוש האבדת,** שהתקוה של כל אדם להחיותו, אבל באנשי דור המבול **האבדת תקותם** שהוא עצם הלזו, כדאיתא במדרש,

כב, עצם הלזו אינו נהנה באכילה אלא במוצאי שבת

בסדורים מפורש, אבר יש באדם ונסכוו שמו, עכ"ל.

מבואר, שעצם הלזו נהנה רק מסעודת מלוה מלכה סעודתא דדוד מלכא משיחא,

יש לתת טעם לכך שהלזו נהנה מסעודת
מלוה מלכה

אפשר לומר, שמכיוון שעצם הלזו יש בו את **התקווה והבשורה** של כל אדם לעת יקוצו וירננו שוכני עפר, כפי שנתבאר לעיל, לפיכך הוא נהנה מסעודתו של דוד המלך שהוא **התקווה והבשורה** שלעתיד לבוא בבאו"א.

כתב המהר"ל (חדושי אגדות ח"ב עמוד פ"ב),
וזה לשונו, ויש לך לפרש גם כן עניין הלוויה
 הזאת, הוא הכבוד שעושים לו, שאין
 דוחים אותו, רק מלוין אותו,

וכאשר עושין לו כבוד זה לאדם שנברא
 בצלם אלקים, יש לו שמירה בדרך שאין
 פגעים שולטין בו,

וכאשר אין מלוין כאילו הם שופכים דמו,
 אשר בצלם אלקים ברא את האדם והם
 מבזים את צלמו, ומפני כך הוא מסתכן
 בדרך,

כי השמירה בדרך הוא מצד האדם, דכתיב
 (בראשית ט' ב') "ומוראכם וחתכם יהיה על
 כל חית הארץ", וכאשר האדם בדרך, צריך
 הוא אל זה ביותר, כי כאשר מכבדין את
 האדם, כבוד זה אל צלם אלקים, וכאשר
 הצלם האלקי נחשב, דבר זה עצמו שמירתו,
 כי מלאכים מלוים את צלם האלקי הזה,

וכאשר אין מלוים אותו הרי כאילו מבזים
 את צלם האלקים, ובזה שופכין דמו, כי
 אצל שפיכת דם כתיב (בראשית ט' ב') "כי
 בצלם אלקים עשה את האדם", שמזה
 תראה כי שפיכת דם הוא אל צלם האלקים,
 עכ"ל.

כה, בברכת חתנים והתקין לו ממנו בנין עדי עד ביאור בדרך המהר"ל

אשר יצר את האדם בצלמו, בצלם דמות
 תבניתו, והתקין לו ממנו בנין עדי עד. כי
 כאשר כל אחד מבני הבית יודע שהשני
 נברא בצלם, והוא מכבד את צלם האלקים
 שבו, וכביאור המהר"ל כי הכבוד הוא
 לצלם אלקים שבו, ע"י ידיעה זו, בונים
 בנין עדי עד,

וזה הפירוש, והתקין לו ממנו דייקא,
 כלומר, מידיעה זו, שהשני נברא בצלם,
 והוא מכבדו בשל כך, מזה יותקן בעז"ה
 הבנין עדי עד.

כו, שוחד ועגלה ערופה מקרא אחד דרשו

מצינו דשוחד ועגלה ערופה מקרא אחד דרשו

איתא בגמרא (כתובות ק"ה ע"ב), מאי דכתיב
 (משלי כ"ט ד') "מלך במשפט יעמיד ארץ",

כג, השמירה לאדם כשאין מלוין אותו כיצד הוא בא מהרש"א

כתיב (בראשית ט' ב') "ומוראכם וחתכם
 יהיה על כל חית הארץ"

כתיב (בראשית ט' ו') "שפך דם האדם באדם
 דמו ישפך כי בצלם אלהים עשה את
 האדם"

איתא בגמרא (שבת קנ"א ע"ב) אמר רמי בר
 אבא אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו
 כבהמה, שנאמר (תהלים מ"ט י"ג) "אדם
 ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו".

השמירה אל האדם הוא מחמת צלם אלקים שבו דברי המהרש"א

כתב המהרש"א (שבת קנ"א ע"ב ד"ה נמשל
 כבהמות נדמו) ובענין דאימת האדם על
 החיות, משום הנשמה שבו שהיא צלם
 אלקים וכיון שנדמה כבהמה, וצלם אלקים
 אזל לו ממנו והרי הוא כשאר בהמה
 שהחיה שולטת בה,

ופירש המהרש"א, דאימת האדם על
 החיות היא מחמת הנשמה שבו שהיא צלם
 אלהים, וכיון שנדמה לו כבהמה ואין לו
 צלם אלהים, הרי הוא כשאר בהמה שהחיה
 שולטת בה.

כד, השמירה אל האדם הוא ע"י הכבוד שנותנים לו מהר"ל

איתא בגמרא (סוטה ל"ח ע"ב), **כתיב** (דברים
 כ"א ז'), "ידינו לא שפכו את הדם הזה", וכי

על לבנו עלתה שזקני ב"ד שופכי דמים הם,
 אלא לא בא לידינו ופטרנוהו, ולא ראינוהו
 והנחנוהו, לא בא לידינו ופטרנוהו בלא
 מזונות, לא ראינוהו והנחנוהו בלא לוייה,

כיצד מועיל הליווי בשעה שאינו מתלווה

יש לבאר כיצד נשמר אדם המתלווה
 בצאתו מן העיר עד שיעור מיל, או מה
 שהוא שיעור הלוייה, שאי אפשר להם להיות
 תמיד עמו, וצריכים להיות בביתם, (לשון
 המהר"ל) א"כ במה נשמר האדם גם לאחר
 שכבר אינו מתלווה,

איתא במדרש (רבה בראשית פרשה ס"ה פסקה כ"ב) כתיב "וירח את ריח בגדיו ויברכהו" כגון יוסף משיתא ויקום איש צרורות,

יוסף משיתא, בשעה שבקשו שונאים (רומיים) להכנס להר הבית, (לשדוד את בית המקדש בטרם יחריבוהו) אמרו, יכנס מהם (מהיהודים) ובהם תחלה (ובהם יתחיל חילול הקודש)

אמרין ליה (אמרו לו ליוסף משיתא, יהודי שירד מהדרך, והעמיד עצמו לצד הרומיים), עול, ומה דאת מפיק דידך (היכנס, ומה שאתה מוציא יהיה שלך) נכנס והוציא מנורה של זהב, אמרו לו אין דרכו של הדיוט להשתמש בזו,

אלא, עול זמן תנינות (היכנס פעם שניה), ומה דאת מפיק דידך (ומה שאתה מוציא יהיה שלך) ולא קיבל עליו (ולא היה מוכן להיכנס פעם שניה)

א"ר פנחס נתנו לו מכס ג' שנים (הבטיחו לו שכר רב ביותר שיסכים להיכנס פעם שניה), ולא קיבל עליו,

אמר, לא דיי שהכעסתי לאלקי פעם אחת אלא שאכעיסנו פעם שניה,

מה עשו לו, נתנו אותו בחמור של חרשים (שולחו נגרים) והיו מנסרים בו, היה מצווה ואומר, **ווי אוי אוי שהכעסתי לבוראי,**

וביאר הבוארים, שמכיוון שירד עד לדיוטא התחתונה שממנה אין עוד לאן לרדת, מכאן היתה דרכו רק לחזור ולעשות תשובה,

ביאר הגר"ח שמולביץ מעשה זה בדרך המוסר וכך ביאר הגאון ר' חיים שמולביץ, בשיחה שקיים בר"ח אלול, וכך אמר, הסיבה שהסמיכו את בין הזמנים לפני חודש אלול, מכיון שלאחר בין הזמנים שיורדים לדיוטא התחתונה, מכאן אין כבר אלא דרך אחת שהיא הדרך חזרה בתשובה, ולכן הסמיכוהו לחודש אלול,

אם דומה דיין למלך שאינו צריך לכלום, יעמיד ארץ, (וברש"י ותוס') שאינו צריך לכלום, שהוא עשיר ואינו צריך להחניף, ולקבל שוחד,

איתא בגמרא (סוטה מ"ה ע"א), עה"פ (דברים כ"א ב'), ויצאו זקניך ושופטיך, ר' אליעזר בן יעקב אומר זקניך זו סנהדרין, שופטיך זה מלך וכהן גדול, מלך, **דכתיב** (משלי כ"ט ד') **"מלך במשפט יעמיד ארץ"**.

מבואר, דגם בשוחד וגם בעגלה ערופה, דרשו מקרא אחד, **"מלך במשפט"** וגו'

ויש בהם דבר והיפוכו והם תחילת וסוף הפרשה

פתיחת הפרשה בעניין שוחד, הוא הדיין **המכיר פנים**, בשעה שאין לו **להכיר פנים, ולראות** (ע"ד נראין דברי אדמו"ן) **כדכתיב**, (דברים ט"ז י"ט), לא תכיר פנים ולא תקח שחד וגו', והוא **רואה ומכיר פנים**,

סיום הפרשה בעניין עגלה ערופה, והוא הדיין **שהיה לו לראות ואינו רואה, כדכתיב** (דברים כ"א ז') וענו ואמרו ידינו לא שפכו את הדם הזה **ועינינו לא ראו וגו'**,

אפשר לומר, דהשייכות בין תחילת הפרשה בענין שוחד, לסוף הפרשה בעניין **לוויה ועגלה ערופה**, ששתיים בדיין שנוהג בהיפך ממה שהוא מחוייב,

שהשופט הלוקח שוחד אינו נוהג כראוי, משום שצריך הדיין שלא לראות ולהכיר את הנידון, כדכתיב **לא תכיר פנים**, והוא אינו נוהג כן, אלא **רואה ומכיר**, ועובר על "לא תכיר פנים במשפט",

ובענין לויה ועגלה ערופה, השופט היה צריך לראות את החלל, והוא אינו עושה כן, כדכתיב **ועינינו לא ראו**, וע"ז מביאים עגלה ערופה,

כז, יוסף משיתא וכלי המקדש
בדומה לבין הזמנים וחודש אלול
בדרך המוסר של רבי חיים
שמולביץ

מעשה נורא מובא במדרש רבה

להערות הארות ולקבלת העלון
ניתן לפנות אל "מכון פאר"
רח' חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161777
נייד 0527-616166
מייל y0527616166@gmail.com